

Fråga om ett landsting haft rätt att ta ut avgift av en socialnämnd för kopior av patientjournaler som nämnden har begärt utlämnade med stöd av den uppgiftsskyldighet som anges i 14 kap. 1 § fjärde stycket socialtjänstlagen (2001:453)

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 8 maj 2009, framförde Individ- och familjenämnden i Nybro kommun klagomål mot Landstinget i Kalmar län angående uttag av avgifter för kopior av patientjournaler. Av anmälan framgick bl.a. följande.

En handläggare vid nämnden begärde den 26 juli 2007 hos Mörbylånga vårdcentral att få ta del av kopior av journaler rörande två personer som var aktuella i ett pågående barnvårdsärende. Till stöd för sin begäran åberopade handläggaren vårdcentralens uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Vårdcentralen lämnade ut de begärda journalkopiorna. Den 26 september 2007 skickade landstinget en faktura till nämnden avseende handlingarna. Chefen för barn- och familjeenheten kontaktade landstingets kansli per telefon och ifrågasatte avgiftsbeslutet. Han påtalade att vårdcentralen var skyldig att lämna de begärda uppgifterna till socialtjänsten och begärde att få ett skriftligt beslut i saken som kunde överklagas genom förvaltningsbesvär. Något sådant beslut meddelades inte. Den 9 mars 2009 inkom ett inkassokrav i ärendet. Enhetschefen tog på nytt kontakt med landstingets kansli och påminde om sin syn på saken. Efter några dagar fick han beskedet att avgiftsbeslutet enligt landstingets uppfattning var korrekt.

Nämnden anser att det inte är förenligt med gällande lagstiftning att på det sätt som landstinget har gjort förena en skyldighet att lämna uppgifter med uttagande av en avgift.

Utredning

Inledningsvis inhämtades utdrag ur landstingsfullmäktiges beslut den 23 november 2006 angående fastställande av patientavgifter för 2007.

Landstingsstyrelsen, Landstinget i Kalmar län, anmodades därefter att inkomma med yttrande.

Landstingsstyrelsen lämnade som sitt yttrande en skrivelse som var undertecknad av ordföranden AA och landstingsdirektören BB. I skrivelsen anfördes bl.a. följande (*åberopad bilaga har här uteslutits, JO:s anmärkning*).

Genom landstingets utredning i ärendet kan konstateras att landstinget kontaktats i frågan vid två tillfällen. Landstinget har inte uppfattat den förstakontakten som något annat än ett ifrågasättande av landstingets möjlighet att ta ut en avgift för handlingar som lämnats ut till kommunen och som begärts i ett ärende enligt socialtjänstlagen rörande utredning av ett barns behov avskydd, dvs. ett ärende för vilket uppgiftsskyldighet föreligger. Efter en andra kontakt, som togs av kommunen i mars 2009, informerades kommunen den 3 april 2009 om landstingsfullmäktiges avgiftsbeslut och att faktura hade utställts i enlighet med detta beslut. Landstingsstyrelsen, som anser att kommunen borde ha fått besked i ärendet tidigare än vad som skedde, menar dock att en möjlig förklaring till detta kan vara otydlighet från kommunens sida när synpunkter lämnades vid den första kontakten.

Vad gäller själva sakfrågan kan konstateras att landstingets handläggare verkställt landstingsfullmäktiges avgiftsbeslut av den 23 november 2006, se bilaga. Enligt detta beslut tar landstinget ut en avgift för kopior av handlingar i den mån beställningen gäller 10 sidor och därutöver. Enligt fullmäktigesbeslut görs undantag från avgift enligt följande: andra vårdenheter (vårdsyfte), forskningsprojekt (forskningssyfte), Försäkringskassan samt vid tillsynsärende. Landstinget gör således inget undantag från avgiftsuttag i andra fall, där landstinget lämnar ut handlingar till myndigheter som avser begäran med hänvisning till uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning. Landstingsstyrelsen noterar att ett sådant undantag har gjorts av Landstinget i Östergötland avseende avgift för kopior av journaler.

Individ- och familjenämnden bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

I ett beslut den 26 maj 2010 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Enligt 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen har en myndighet rätt att ta ut avgift vid utlämnande av kopior eller avskrifter av allmänna handlingar. För statliga myndigheter är avgifterna fastställda i avgiftsförordningen (1992:191). För myndigheter på det kommunala och landstingskommunala området saknas det särskilda regler motsvarande bestämmelserna i nämnda förordning. Varje kommun eller landsting får själv genom beslut i fullmäktige fastställa de avgifter som ska tas ut. Att det finns en beslutad taxa är en förutsättning för att uttag av avgift ska kunna ske (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1989/90 s. 392).

I förevarande fall begärde socialnämnden emellertid att få ta del av de aktuella journalkopiorna med stöd av 14 kap. 1 § fjärde stycket socialtjänstlagen. Av den bestämmelsen följer bl.a. att myndigheter inom hälso- och sjukvården är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd. Nämndens begäran grundade sig således inte på den princip om handlingsoffentlighet som kommer till uttryck i tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Det var därför inte möjligt för landstinget att ta ut avgift för handlingarna med stöd av 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen. Det fanns inte heller någon annan laglig grund för att ta ut avgift för handlingarna. Landstinget borde således ha lämnat ut handlingarna till nämnden kostnadsfritt.

Ärendet avslutas med den kritik som innefattas i det ovan anförda.